

УДК 327: 34 (477)

Степан Прийдун

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано процес формування інституційно-правової основи реалізації зовнішньої політики України як механізму легітимізації та утвердження суверенітету в міжнародних відносинах.

Ключові слова: Україна, зовнішня політика, міжнародні відносини, нормативно-правова база, Міністерство закордонних справ.

Порушення територіальної цілісності та суверенітету України, внаслідок відкритої збройної агресії РФ в поєднанні з перманентними спробами дестабілізувати внутрішньополітичне становище нашої держави, призвели до глибокої кризи міжнародних відносин. Оскільки реалізація неоімперських амбіцій Кремля на міжнародній арені та євроінтеграційний курс Києва є взаємовиключними процесами міжнародних відносин, то локальний збройний конфлікт РФ та України перетворився на глобально-цивілізаційне протистояння Заходу та Сходу, від вирішення якого залежить не лише здійснення геополітичних проєктів Кремля, спрямованих на відновлення СРСР, але й майбутнє усієї євроатлантичної спільноти.

Водночас 25-а річниця незалежності України стала своєрідним рубежем державності, який підводить певні підсумки та стимулює проаналізувати основні помилки зовнішньополітичного курсу України, які призвели до втрати суверенітету України над Кримом та частиною Донбасу. Це актуалізує дослідження зовнішньополітичного курсу України на різних етапах незалежності. Особливої уваги заслуговує вивчення процесу формування та реалізації зовнішньополітичної стратегії, еволюції концептуальних засад української зовнішньої політики, розвитку політико-правових основ зовнішньополітичного курсу, тобто процесу інституційно-правового забезпечення реалізації зовнішньої політики України.

Метою статті є аналіз процесу формування нормативно-правової та інституційно-відомчої основи реалізації та еволюції зовнішньополітичного курсу України в контексті формування нової постбіполярної системи міжнародних відносин.

Об'єктом дослідження є нормативно-правова база та інституційно-відомче забезпечення реалізації зовнішньої політики України.

Предмет – основні етапи та характерні особливості формування та розвитку інституційно-правової основи реалізації зовнішньої політики України та їх значення для здійснення стратегії суб'єктності нашої держави в міжнародних відносинах.

Популярність дослідження міжнародних відносин та зовнішньої політики незалежної України зумовила появу великої кількості праць істориків, політологів та політиків, присвячених досліджуваній проблематиці. Варто відзначити публікації М. Алексієвця, Я. Секо [1], С. Віднянського [2], А. Зленка [7], О. Івченка [8], В. Литвина [11; 12], Я. Малика [16], В. Хандогія [17] та ін., які дозволяють простежити особливості формування та еволюції інституційно-правової основи зовнішньої політики України. Проте кардинальні трансформації зовнішньої політики України та міжнародних відносин,

спричинені агресією РФ, вимагають перегляду основних здобутків та прорахунків зовнішньополітичного курсу країни.

Здобуття незалежності України відбулось внаслідок кардинальної системної трансформації міжнародних відносин, зумовленої розпадом СРСР, а відтак розпочався процес формування нового міжнародного порядку. Цьому передували глобальні зміни у міжнародних відносинах, поразка СРСР у “холодній війні” та крах біполярного світу, внутрішньополітичні процеси в СРСР, зокрема скасування монополії КПРС на владу, потужні відцентрові тенденції, суверенізація союзних республік. УРСР як найбільшій національній союзній республіці належала ключова роль у цих процесах.

Зовнішня політика є не лише однією з ключових ознак державного суверенітету, але й інструментарієм його утвердження та забезпечення. Механізмами останнього є нормативно-правова база, яка легітимізує основні принципи та концептуальні засади зовнішньої політики, а також регламентує розподіл повноважень у здійсненні зовнішньополітичного курсу між органами державної влади, які є безпосереднім рушієм і виконавцем реалізації стратегії захисту національних інтересів на міжнародній арені.

Відсутність власної державності протягом тривалого часу нівелювала усі традиції української дипломатії, наявність міністерства закордонних справ УРСР та статусу співзасновниці ООН були атрибутами декларативного суверенітету радянської України в міжнародних відносинах. Українські дипломати повністю перебували у фарватері загальносоюзного закордонного відомства.

Реальні зміни статусу зовнішньополітичного відомства УРСР розпочались у період “перебудови”. За словами В. Хандогія, українського дипломата, сфера зовнішньої політики та міжнародних відносин стала чи не єдиною, де відбулися важливі зміни на краще як в глобальному, так і в національному відтинках [17, с. 17].

Уже 29 квітня 1990 р. колегія Міністерства закордонних справ УРСР розглянула питання “Про участь МЗС УРСР у розробці концепції діяльності УРСР на міжнародній арені в нових умовах”. В основі такого підходу мав бути покладений новий розподіл повноважень між республіканським та загальносоюзним зовнішньополітичним відомством. Проте через позицію центральної влади концепція залишилась на стадії обговорення [10, с. 5].

Загальносоюзні відцентрові тенденції та суверенізація республік суперечили консервативному українському керівництву на чолі з Володимиром Щербицьким. Яскравим свідченням цього є дискусія стосовно розгляду колегією МЗС УРСР питання “Про деякі зміни у протокольній практиці” у червні 1990 р. Каменем спотикання стала назва майбутнього документа – Державний протокол УРСР, наслідком стало прийняття компромісної назви, яку запропонував Перший заступник міністра закордонних справ УРСР А. Зленко – “Про протокольну практику УРСР”. Незважаючи на це, сам факт дискусії про питання такого характеру став свідченням масштабності суспільно-політичних трансформацій СРСР [2].

Ключова роль на цьому етапі в зовнішньополітичній діяльності належала Верховній Раді України, обраній на перших демократичних парламентських виборах. Безпосередня практична робота у цьому напрямі велася Комісією у закордонних справах Верховної Ради. Саме на її засіданні 28 червня 1990 р. прийнято рішення, відповідно до якого МЗС УРСР у двотижневий строк мав підготувати і внести на розгляд Комісії пропозиції щодо законодавчого забезпечення зовнішньополітичної діяльності УРСР [11, с. 619].

Проте справжньою датою народження зовнішньої політики України стало 16 липня 1990 р., прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет, яка легітимізувала курс на реалізацію стратегії суб’єктності України

в міжнародних відносинах. І хоча прийняття цього документа було скоріше зумовлене зовнішніми чинниками, як розпад союзу та так званий “парад суверенітетів” союзних республік, саме цей документ мав ключове значення у становленні самостійної демократичної України. Саме в ньому УРСР проголошувалась суб’єктом міжнародного права: “Українська РСР як суб’єкт міжнародного права здійснює безпосередні зносини з іншими державами, укладає з ними договори, обмінюється дипломатичними, консульськими, торговельними представництвами, бере участь у діяльності міжнародних організацій в обсязі, необхідному для ефективного забезпечення національних інтересів Республіки... Українська РСР виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування, активно сприяє зміцненню загального миру і міжнародної безпеки, безпосередньо бере участь у загальноєвропейському процесі та європейських структурах...” [4].

Декларація про державний суверенітет заклала правові основи незалежності України, оскільки збереження територіальної цілісності та суверенітет у внутрішній та зовнішній політиці були проголошені пріоритетними напрямками державного будівництва.

Таким чином, вперше за довгі роки декларативної державності, Україна заявила про себе на міжнародній арені як рівноправний суб’єкт міжнародних відносин та задекларувала намір на активну участь у міжнародних відносинах з метою забезпечення миру та безпеки в світі, розвитку рівноправних відносин з іншими країнами. Незважаючи на це, прийняття Декларації, як зазначалось, зумовлене скоріше зовнішніми чинниками, ніж власною ініціативою ВР УРСР. Адже до 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет були прийняті у восьми союзних республіках, в тому числі Естонською РСР ще 16 листопада 1988 р. Таке запізнення пояснюється насамперед консерватизмом української комуністичної правлячої верхівки, яка не наважувалась дистанціювати від Москви, і лише після прийняття Декларації про суверенітет РРФСР та чіткої позиції Б. Єльцина, аналогічний документ прийнятий ВР УРСР.

Оскільки процес суверенізації відбувався в контексті дезінтеграції СРСР для Києва було дуже важливо встановити безпосередні відносини з іншими радянськими республіками, які протистояли союзному центру. В листопаді 1990 р. в Києві було підписано договір про співробітництво між УРСР і РРФСР. До кінця 1990 р. двосторонні угоди були укладені з республіками Балтії, Білоруссю, Узбекистаном та Казахстаном. Паралельно розпочато процес налагодження двосторонніх відносин з іншими державами [5, с. 14].

Ще одним важливим аспектом інституалізації зовнішньої політики України стала Постанова Верховної Ради УРСР від 25 грудня 1990 р. “Про реалізацію Декларації про державний суверенітет в сфері зовнішніх зносин”. У цьому документі зазначалось, що встановлення та розвиток дипломатичних відносин мають бути спрямовані на ефективне забезпечення інтересів України та їх пріоритетність. Особлива увага приділялась на спрямування зусиль щодо забезпечення безпосередньої участі України у загальноєвропейському процесі та європейських структурах [13].

Проголошення незалежності України, яке було логічним продовженням курсу, закладеного Декларацією про державний суверенітет, зумовило перехід зовнішньополітичного курсу від вирішення теоретико-декларативних завдань до прагматичних, безпосередньо пов’язаних з утвердженням незалежності України на міжнародній арені, шляхом легітимізації суверенітету та встановлення двосторонніх міждержавних відносин. Ключову роль в цих процесах відіграв грудневий референдум 1991, який легітимізував незалежність України, створивши необхідні політико-правові умови для визнання незалежності, а відтак і суверенітет нашої держави в міжнародних відносинах. Крім цього, паралельно

відбулися вибори президента, якому чинне законодавство відводило ключову роль у формуванні та реалізації зовнішньополітичного курсу.

Створення незалежної держави вимагало формування власної зовнішньополітичної доктрини, становлення зовнішньої політики України на концептуальному рівні. Основні принципи зовнішньої політики України були викладені у зверненні, яке ухвалила Верховна Рада 5 грудня 1991 р. “До парламентів і народів світу”. В цьому документі Україна заявила про визнання недійсним та недіючим договір 1922 р. про утворення СРСР. Також закріплювався пріоритет міжнародного права над національним, зазначалось, що зовнішня політика спрямовуватиметься на зміцнення миру та безпеки у світі. Важливими є пункти, в яких йдеться про готовність української сторони встановити та розвивати відносини з іншими державами на принципах рівноправності, суверенної рівності, невтручання у внутрішні справи один одного, визнання цілісності території та непорушності існуючих кордонів. Більше того, підтверджувався курс на ядерне роззброєння України та приєднання до Договору 1968 року про нерозповсюдження ядерної зброї як неядерної держави [6].

Реалізуючи стратегію суб’єктності України в міжнародних відносинах Верховна Рада України 10 грудня 1991 р. прийняла Закон “Про чинність міжнародних договорів на території України”. З метою забезпечення непорушності прав і свобод людини, документ встановив, що “укладені і ратифіковані Україною міжнародні угоди становлять невід’ємну частину національного законодавства” [8, с. 172].

Винятково важливе значення в контексті формування нормативно-правової бази зовнішньої політики належить документу, який ухвалила Верховна Рада України 2 липня 1993 р. “Про основні напрямки зовнішньої політики України”. Насамперед в ньому визначались національні інтереси України, засади та завдання зовнішньополітичного курсу, спрямованого на реалізацію та забезпечення цих інтересів. У документі були задекларовані такі основні завдання зовнішньої політики України: “1. Утвердження і розвиток України як незалежної та демократичної держави; 2. Забезпечення стабільного міжнародного становища України; 3. Збереження територіальної цілісності держави та недоторканності її кордонів; 4. Включення національного господарства у світову економічну систему...; 5. Захист прав та інтересів громадян України...; 6. Поширення у світі образу України як надійного і передбачуваного партнера” [12].

Засади зовнішньополітичного курсу України ґрунтуються на здійсненні відкритої зовнішньої політики та прагненні до співробітництва з усіма зацікавленими партнерами. Двосторонні та багатосторонні відносини Київ прагне розбудовувати на основі принципів рівноправності та невтручання у внутрішні справи. Більше того, в аналізованому документі акцентується увага на засудженні Україною війни та дотримуванні принципу незастосування сили, вирішення міжнародних конфліктів виключно мирним шляхом. В контексті збереження територіальної цілісності України, важливим є пункт про невизнання жодних територіальних претензій до себе, а також відмову від територіальних претензій до інших держав. Надзвичайно актуальним було декларування дотримання принципу неподільності міжнародного миру та міжнародної безпеки та підходу “безпека для себе – через безпеку для всіх”. Важлива чітка позиція стосовно розташування збройних сил інших держав на території України, що в контексті вирішення питання поділу Чорноморського флоту з РФ зміцнило позицію української сторони, згодом цей пункт включено до Основного закону нашої держави.

У третьому розділі документа зазначається: “Україна здійснює активну, гнучку і збалансовану зовнішню політику на таких напрямках: розвиток двосторонніх міждержавних відносин; розширення участі в європейському регіональному співробітництві; співробітництво в рамках СНД; членство в ООН та інших універсальних міжнародних організаціях” [12].

Головні пріоритети зовнішньої політики України, згідно документа, полягають у забезпеченні національної безпеки; розвитку національної економіки; сприянні науково-технічному прогресу; участі у вирішенні глобальних проблем сучасності; контактах з українською діаспорою; інформаційній функції. Забезпечення національної безпеки України полягає у створенні міжнародних систем універсальної та загальноєвропейської безпеки, саме участь у них є основним механізмом досягнення даного пріоритету. Також акцентується увага на потребі невідкладної необхідності остаточного підтвердження та юридичного оформлення існуючих державних кордонів України та забезпечення їх надійного захисту й непорушності [12].

У четвертому розділі Постанови ВР України “Про основні напрямки зовнішньої політики України” розкриваються механізми здійснення зовнішньополітичного курсу України, зокрема передбачалось збільшення бюджетних видатків на зовнішньополітичну діяльність та кадрове забезпечення зовнішньополітичних відомств [12].

Таким чином, Постанова ВР України “Про основні напрямки зовнішньої політики України” заклала теоретичні основи зовнішньополітичної діяльності України, задекларовані завдання, напрями, пріоритети та засади стали основою загальної концепції зовнішньої політики України від двосторонніх міждержавних відносин до участі в міжнародних організаціях та системах колективної безпеки.

Незважаючи на це, варто відзначити певні проблеми українського політикуму, які знайшли своє відображення в цій першій зовнішньополітичній доктрині України. На нашу думку, цьому документу не вистачає конкретики, тобто визначення завдань, вирішення яких дозволить досягнути поставленої та чітко сформульованої мети.

“Основні напрями” визначили та закріпили багатовекторність зовнішньої політики України, оскільки не окреслювали стратегічні й навіть пріоритетні вектори [15, с. 5]. Аргументом на користь тези про легітимізацію багатовекторності зовнішньої політики України “Основними напрямками” є те, що цей документ, залишався чинним протягом 17 років, до прийняття Закону України “Про засади внутрішньої та зовнішньої політики” в 2010 р.

Відсутність конкретної мети зовнішньої політики України в перші роки незалежності звела дипломатичні зусилля Києва до виходу з-під геополітичного впливу Росії та спроб перебудувати двосторонні відносини на основі поваги суверенітету та добросусідства.

Це, в свою чергу, продемонструвало заангажованість залежності зовнішньополітичного курсу від внутрішньополітичних процесів. Це зумовлювалось відсутністю чітких орієнтацій та консенсусу серед нового політичного класу, для якого незалежність стала вимушеною умовою та світоглядною розколотістю громадян. Як зазначають М. Алексієвець та Я. Секо, в цей час симптоматичним було питання, яке ставили собі інтелектуали – “Quo Vadis, Україно?” [1, с. 35].

Таким чином, Постанова Верховної Ради України “Про основні напрями зовнішньої політики України” була наслідком внутрішньополітичного компромісу між національно-демократичними силами та комуністами, багатовекторність розглядалася представниками цих сил як спосіб досягнення ними своїх цілей, які кардинально відрізнялись. Це мало наслідком

трансформацію багатовекторності з тимчасового способу адаптації у нових геополітичних умовах до багаторічної зовнішньополітичної концепції.

Остаточна інституалізація зовнішньої політики було легітимізовано Конституцією України 1996 р., стаття 18 якої так визначає зовнішню політику України: "...спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визначеними принципами і нормами міжнародного права". Більше того, Конституція визначила ключову роль інституту президента, який здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави [9].

Формування та розвиток нормативно-правової бази зумовлював необхідність розвитку інституційно-кадрового забезпечення реалізації зовнішньополітичного курсу України, тобто розбудови та реорганізації української дипломатичної служби. Це значно ускладнювалось відсутністю професійних кадрів. Адже станом на 1991 р. дипломатичний та технічний персонал МЗС УРСР становив 136 людей, 4 невеликі дипломатичні місії: постійне представництво при ООН, ЮНЕСКО, при відділенні ООН в Женеві та міжнародних організаціях у Відні. Укотре констатуємо формальність функцій МЗС УРСР, звичайно зовнішня політика незалежної самостійної держави вимагає набагато більше професійних дипломатів та збільшення дипломатичних місій за кордоном [7, с. 32–33].

Ініціатором реформування МЗС України став перший Міністр закордонних справ незалежної України Анатолій Зленко. Саме з його ініціативи 7 липня 1993 р. Кабінет міністрів України затвердив оновлену структуру центрального апарату МЗС: міністр, перший заступник міністра, три заступники міністра, загальний секретаріат, управління політичного аналізу та планування, група експертів з особливих доручень і радників, договірно-правове управління, перше територіальне управління (5 відділів: Росії, СНД та Грузії, Азії й Тихоокеанського регіону, Африки, Близького Сходу й Середньої Азії), друге територіальне управління (5 відділів: Центральної Європи, Західної Європи, Північної Європи та Балтії, США й Канади, Центральної та Південної Америки), управління міжнародного та науково-технічного співробітництва, управління контролю над озброєнням та роззброєнням, управління НБСЄ та європейських регіональних структур, управління міжнародних організацій, управління культурних зв'язків, управління інформації, консульське управління, управління державного протоколу, управління кадрів, управління справами, центральна бухгалтерія, управління закордонної власності, валютно-фінансове управління, відділ усних і письмових перекладів, представництво МЗС в Одесі, представництво МЗС в Ужгороді. Усього за штатним розписом міністерства було передбачено 429 посад [2].

Ще одним важливим кроком оптимізації діяльності української дипломатії стало затвердження Президентом України "Положення про дипломатичну службу в Україні", яке не лише регламентувало порядок присвоєння дипломатичних рангів, але й стало одним з атрибутів дипломатичної служби як частини державної [15].

Варто відзначити і про матеріальні труднощі розбудови закордонних дипломатичних установ України, скрутне економічне становище та відсутність необхідного фінансового забезпечення змушували орендувати приміщення для дипломатичних місій у росіян. Зокрема, посол України в КНР в 1993 р. звернувся з листом до міністра закордонних справ з проханням збільшення кошторису посольства на 120 тисяч доларів, оскільки росіяни збільшили вартість оренди до 20 доларів за добу [3, арк. 52].

Незважаючи на всі труднощі, станом на січень 1994 р. дипломатичні відносини Україна встановила з 132 державами, на кінець року були

акредитовані посли 78 держав, з них 55 із резиденцією в Києві. Через рік у системі МЗС України налічувалось вже 46 закордонних дипломатичних установ [16, с. 231–232]. Це в свою чергу дозволило Україні розпочати втілення реалізації стратегії суб'єктності в міжнародних відносинах шляхом активної участі у формуванні нової постбіполярної системи міжнародних відносин.

Таким чином, становлення інституційно-правової основи реалізації зовнішньополітичного курсу розпочалось суверенізацією УРСР, проголошенням незалежності та завершилося реорганізацією українського дипломатичного корпусу, формуванням зовнішньополітичних концепцій та теоретичних основ зовнішньополітичної діяльності. Основною метою цього процесу було перетворення зовнішньої політики як ознаки суверенітету на дієвий інструментарій легітимізації та зміцнення української незалежності. Нормативно-правова база та дипломатичний корпус стали механізмами задіяння цього інструментарію. Саме тому вони потребують постійного оновлення відповідно до вирішення поставлених завдань та зовнішньополітичних викликів, адже без їхньої перманентної модернізації зовнішня політика залишається формальним атрибутом суверенітету.

Невизначеність української політичної еліти в перші роки незалежності зумовила легітимізацію багатовекторності зовнішньої політики України. Перманентні внутрішньополітичні протистояння та неформальні компроміси перетворили багатовекторність з тактичного способу адаптації у нових геополітичних умовах на багаторічну зовнішньополітичну стратегію, що, в свою, чергу призвело до втрати Україною суверенітету над Кримом і частиною Донбасу та відсутністю адекватної реакції цивілізованої міжнародної спільноти.

Список використаних джерел

1. *Алексієвець М.* Зовнішня політика України: від багатовекторності до безальтернативності / М. Алексієвець, Я. Секо // Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / Гол. ред. Л. М. Алексієвець. – Вип. 17: 25-й річниці Незалежності України присвячено. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – С. 34–49.
2. *Віднянський С.* Анатолій Зленко і формування зовнішньої політики незалежної України / С. Віднянський / Зовнішні справи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertnadumka/view/article/anatoli-zlenko-i-formuvannja-zovnishnoji-politiki-neza/>
3. *Галузевий* державний архів Міністерства закордонних справ України. – Ф. 1. – Оп. 4. – Спр. 7067. – 68 арк.
4. *Декларація* про державний суверенітет України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.
5. *Жильцов С. С.* Эволюция внешней политики Украины: современный этап (1991–2013 гг.) / С. С. Жильцов // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2013. – Вип. 20(2). – С. 13–23.
6. *Звернення* Верховної Ради України До парламентів і народів світу. Відомості Верховної Ради України (ВВР). – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1927-12>
7. *Зленко А. М.* Дипломатия и политика. Украина в процессе динамических геополитических перемен / А. М. Зленко. – Харьков: Фолио, 2004. – 559 с.
8. *Івченко О. Г.* Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан / О. Г. Івченко. – К.: “РІЦ УАННП”, 1997. – 688 с.
9. *Конституція* України (Відомості Верховної Ради України (ВВР). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
10. *Литвин В. М.* Зовнішня політика України 1990–2000 / В. М. Литвин // Віче. – 2000. – №11. – С. 3–48.
11. *Нариси* з історії дипломатії України / За заг. ред. В. А. Смоля. – К.: Видавничий дім “Альтернативи”, 2001. – 736 с.
12. *Постанова* Верховної Ради України Про Основні напрями зовнішньої політики України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
13. *Постанова* Верховної Ради Української РСР Про реалізацію декларації про державний суверенітет України в сфері зовнішніх зносин (ВВР). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/581-12>
14. *Пухкал О. Г.* Політико-правові засади сучасної української дипломатії / О. Г. Пухкал // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2002. – Вип. 6. – С. 4–10.
15. *Указ* Президента України Про Положення про дипломатичну службу в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/267/93>. 16. *Україна в міжнародних відносинах XX ст.* / За ред. професора Малика Я. Й. – Львів: Світ, 2004. – 468 с. 17. *Хандогій В. Д.* Зовнішня політика України: досягнення, проблеми, перспективи. / В. Д. Хандогій // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 1998. – Вип. 1. – С. 13–25.

Степан Прийдун

**ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РЕАЛИЗАЦИИ
ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ**

В статье проанализирован процесс формирования институционально-правовой основы реализации внешней политики Украины как механизма легитимизации и утверждения суверенитета в международных отношениях.

Ключевые слова: Украина, внешняя политика, международные отношения, нормативно-правовая база, Министерство иностранных дел.

Stepan Pryidun

**INSTITUTIONAL AND LEGAL SUPPORT FOR THE IMPLEMENTATION
OF THE FOREIGN POLICY OF UKRAINE**

At the article the process of forming of the institutional-legal foundation of realization of Ukrainian foreign policy as a mechanism of legitimation and confirmation of its sovereignty in the context of international relations is analyzed.

Key words: Ukraine, foreign policy, international relations, institutional-legal foundation, Ministry of Foreign Affairs.